

Izhaja vsak dan razen
nedelje in praznika ob
3. popoldan.

Posamezna številka stane
10 vinarjev.

MARIBORSKI DELAVEC

Neodvisen delavski list za mesto in okolico.

Po pošti stane mesečno
3 K 20 v

Uredništvo in upravni-
štvo: Schmiderejeva u-
lica št. 5.
Telefon 3/VI.

Letnik 1.

Maribor, dne 12. decembra 1918.

Štev. 17.

Novi kurz.

Že v zadnji številki smo razmotrivali razpo-
loženje v naših strankah posebno z ozirom na
obliko naše bodoče države. Sedaj še par besed
o slov. ljudski stranki. Danes se že spoznava, da
je morala slov. ljudska stranka popustiti s svojim
premočnim republikanskim stremljenjem, ker bi
bilo to lahko vodilo do razpora v naši politiki,
ki mora biti danes enotna in jedina v tem, da
ustvarimo s Srbijo združeni močno jugoslovansko
državo. Dr. Korošec je gotovo svetoval v tej
smeri. Mi hočemo sicer biti strankarsko neod-
visni, pa v teh resnih časih moramo zastopati
načela, ki so navidezno enostranska, v resnici
pa tako iskrena in poštena, da mirno lahko
izjavljamo: zastopati smo pripravljeni nazore
vsake stranke, ako ima le pred očmi edinstvo in
nedeljivost naše velike Jugoslavije!

Priznati pa hočemo, da to tem lažje storimo,
ker s prepričanjem pričakujemo, da nam bo se-
danja politika srbske vlade, ki je prevzela dolž-
nosti in posle Narodnega vječa v Zagrebu, zares
ustvarila demokratsko urejeno, svobodno in
pravično državnost. In zato se začasno tudi ne
smemo spodtikati ob tem, ako bi se repre-
zentant, predstavitelj te države nazival kralj.

To preskušnjo moramo prebiti, da se
pozneje lahko prepričamo, da je naroden in
demokratski vladar, vse kaj drugega kakor
kak absolutističen monarh hohencolerskega ka-
libra. In če je reprezentant države naroden in
demokratski, potem ga lahko postavimo precej v
isto vrsto s kakim francoskim ali ameriškim
prezidentom, ker tak vladar izvršuje samo voljo
ljudske vlade.

V bivši Avstriji smo pravzaprav največ trpeli
vsled krivičnosti sistema, ki je Nemcem in
Madžarom preskrbelo nadvlado; razventega je
oni znani § 14 lahko odpravil vsak parlament
in tedaj so vladali ministerski prezidenti, ki so
bili baš v milosti vladarja.

Če vzamemo, da bi bila srbska ustava pod-
laga naši bodoči državi, se nimamo takih razmer
nič bati. Tu ustava ne pozna § 14, ne pozna
vlade brez parlamenta, ki izraža po izvoljenih
poslancih ljudsko voljo. Zato ne smemo biti
nezaupni, temveč bodimo edini, in se zavedajmo,
da je naša prva dolžnost, delovati za ujedinjeno
domovino jugoslovansko. Drugega hipoma niti
ne zmoremo, pač pa bi z neslogo lahko prišli
tako daleč, da bi nam tuj vladar vzel našo
zemljo, svobodo in z našim jezikom vred ugo-
nobil nas — mali narod Slovencev.

Kralja Peter kronani predsednik republike.

Ameriški žurnalist Marchal je imel preteklo
leto razgovor s kraljem Petrom, ki mu je rekel
med drugim:

»Večji del svojega življenja sem prebil v
republikah. Najlepsi spomini moje mladosti me
vežejo na one dni, ko sem se v francoski vojski
boril proti Nemčiji. Takrat sem se jaz boril za
Francoze proti Prusom, a danes se bori Fran-
coska proti Nemcem zame in za moj narod. Borba
je to, v kateri se vojskujejo svobodni
narodi proti nesvobodnim. Ker sem skoro vse
svoje življenje preživel v republiki, sem srečen,
da nisem ničesar drugega, nego kronani pred-
sednik republike. To predsedništvo mi je mno-
go dražje od krone. Ponosen sem, da sem v
istem smislu kralj, kakor angleški kralj Georges,
da sem kralj svobodnega naroda. V vsi Evropi
sem edini kralj, ki ga je izbral in izvolil narod.
Ko sem zasedel srbski prestol, sta Srbijo tiščali
ob tla dve avtokratski državi: Avstro-Ogrska in
Turčija. Čudim se naravnost, da je ta mala dr-
žava kljub silnemu pritisku mogla očuvati svoje
demokratske ideale.

Kot kralj sem smatral za svojo edino dolž-
nost, da bom izrazil željo mojega naroda in nje-
gove vlade. Ti ideali mojega naroda so se
osredotočevali v želji, da bi Srbin živel svobod-
no v svoji domovini in da ga nihče ne moti
v njegovem svobodnem razvoju.

Naša prva želja je bila mir. Naša druga
želja je izboljšati usodo onih bratov naše krvi,
ki so tako dolgo trpeli v turškem robstvu in
morali prenašati nasilstva avstrijskega režima.

Kot srbski kralj želim edino to, da vidim
ves narod, kateremu pripadam, Srbe, Hrvate
in Slovence osvobodjene od njihovih zatiralcev,
srečne in ujedinjene v eni državi.

Političen pregled.

Dunaj pred katastrofo. Dunaj, 9. de-
cembra. Politična prekucija, pomanjkanje živil,
premoga ter naval brezposelnih delavcev, vsi ti
faktorji ustvarjajo nevarno situacijo v glavnem
mestu stare Avstrije. Različno pripravljajo ljudstvo
na pomanjkanje, katero bode v najbližnjih dneh
moralo prenašati. Tako n. pr. bodo od danes
naprej vsi javni lokali radi pomanjkanja premoga
zaprti, vsaka družina sme porabiti samo za 20
vinarjev plina, hodisi za razsvetljavo ali kurjavo,
tudi tramvajski promet bo ustavljen, železnice
imajo le za nekaj dni premoga, potem jih čaka
ista usoda kot mestna prometna sredstva. Seveda
stoje tudi vse tovarne in morajo zaradi tega
celo svoje stare delavce odpustiti. Število de-

lavcev pa je vsled demobilizacije na Dunaju zelo
naraslo, in brezposelnih ljudi je videti vse po no
po cestah. Sicer odpušteni vojaki, ki so potrebni
po zadnjih napornih dneh počitka, še ne iščejo
služb, tudi se vojak ne more tako hitro pripra-
viti k delu, kateremu se je popolnoma odvadil.
Vsekakor pa je pričakovati najhujšega, ko bode
enkrat pomanjkanje prisililo vse te ljudi do tega,
da si bodo morali iskati dela. Da je Dunaj skrajno
slabo preskrbljen z živili, tega še omenjati ni
treba. Žita in mesa za najnujnejšo potrebo ima
še mesto, popolnoma pa manjkata krompir in
sladkor; ker pa so parni mlini tudi delo ustavili,
ne bode kljub temu, da je žitno zrnje na raz-
polago, mogoče oddajati ljudem moke.

**Shodi jugoslovanske soc. dem. stranke
na Štajerskem.** Nedeljo, 15. t. m. bo shod v
Poljčanah ob 10. dop., v Rogaški Slatini
ob 10. dop., v Zabukovcu pri Celju ob 3. pop.

Reforma koledarja v Srbiji. Poroča se,
da bodo Srbi reformirali svoj koledar ter sprejeli
gregorjansko štetje. Verjetno je tudi, da uvedo v
svojo književnost mesto cirilice latinico.

V italjanski vojski vre. Nezadovoljstvo
v italjanski armadi je velikansko. Dezertacije so
na dnevnem redu. Laški vojaki sami uvidevajo,
da slovenskih krajev Italija nikoli ne dobi, vojaki
dobro vedo, da Jugoslovani naših ljudi in naših
primorskih krajev ne pustimo. Prepričani so, da
pride med Jugoslovani in njimi do nasprotstva,
ako ne zapuste naše zemlje. In naših pesti se
boje, to je tisto, zato vre v italjanski armadi,
zato se umikajo kar celi oddelki že danes. Morda
ne poteče niti 14 dni in italjanska fronta na
Primorskem se bo začela gibati po rakovo
v Italijo.

Pogajanja v Ljubljani so se včeraj nadal-
jevala. Potem ko so se bila razpravljala razna
tekoča vprašanja, je predsednik razpravam,
poverjenik za trgovino in veleobrt dr. Karel
Triller zborovalcem naznanil nastopni sklep
Narodne vlade SHS. v Ljubljani: »V teritorial-
nih vprašanjih je začasna, ne prejudicirajoča
rešitev, ki bi zadovoljila oba dela, nemogoča.
Zato raj se ta vprašanja odstavijo z razprave in
naj se pogajanja omeje izključno le na pro-
metno tehniška in gospodarska vprašanja. Po
daljšem posvetovanju nemških udeležnikov je v
njihovem imenu odgovoril generalni konzul
Aleksander von Günther od nemško-avstrijskega
državnega urada za zunanje stvari: »Zastopniki
Nemškoavstrijske republike in deželnih vlad za
Štajersko in Koroško si dovoljujejo v očigled
naznanjenemu jim sklepu Narodne vlade SHS
pripomniti, da se je nadaljevanje pogajanj o
teritorialnih vprašanjih moglo odkloniti pač le
vsled ne povsem pravičnega pojmovanja namenov,
ki so doslej vodili Nemce. Nemški zastopniki se

zavedajo, da se o teritorialnih vprašanjih ne more odločati pri teh pogajanjih, marveč edinole na bodoči mirovni konferenci. Nemško-avstrijski zastopniki so le izšli iz naziranja, da bi bilo ozemlje, kjer je začasna ureditev uprave potrebna v interesu gospodarskih in prometno-tehniških razmer, treba, to ureditev izvesti potom dogovorov, ker se jim vidi, da bi s tem bila ustvarjena neobhodno potrebna podlaga za uspešno ureditev gospodarskih in prometnih vprašanj med obema državama. Iz želje Narodne vlade SHS, naj bi se posvetovanja nadaljevala brez ureditve teh upravnih vprašanj, posnemamo, da je Narodna vlada SHS naziranja, da se morejo gospodarska in prometna vprašanja rešiti potom dogovorov, ne da bi se rešila odprta upravna vprašanja. Zato prosimo, naj nam Narodna vlada SHS naznani spored nadaljnjih razprav na podstavi, ki si jo je načrtala. Nato se je konferenca odgodila. Na dnevnem redu včerajšnjih razprav sta vprašanji, kako naj se vzdrži promet, ter kaj naj se izmenja in kako naj se izmena vrši.

Spopad med Amerikanci in Italijani.

Bakar, 10. decembra. Na reki so Italijani pričeli na najnesramnejši način odstranjevati vse znake Jugoslovanstva. Iz prostorov društva „La Fiume giovine“ je prišla tolpa Italijanov, vmes so bili tudi italijanski vojaki, in drla po ulicah. Trgala je Jugoslovanom znake in proti njim brutalno nastopala. Ko je tolpa došla pred kavarno „Badaj“, je zahtevala odstranitev jugoslovanskih zastav. V bran so se postavili francoski in ameriški častniki. Neki ameriški vojak je bil od nekega Italijana s samokresom ranjen v vrat, ko je branil neko gospodično, kateri so hoteli iztrgati jugoslovanski znak. Pred šolo, kjer so nastanjeni ameriški vojaki, je prišlo do več spopadov, ker so ameriški vojaki zgrabili za orožje, da branijo Hrvate. Da ni posredoval neki častnik, bi gofovo prišlo do prelivanja krvi.

Reka, 10. decembra. Včeraj popoldne je prišlo na Reki do pretepa med dvema angleškima vojakoma in petimi italijanskimi vojaki. Ta boj so sprva opazovali francoski vojaki, ki so prišli na pomoč. Tu je bil tudi neki italijanski stotnik s karabinierji, ki so hoteli nastopiti, ali ga je neki angleški vojak tako udaril po čeljustih, da je nezaveden padel na tla. Oddelek angleških vojakov, ki se je vračal z vežbališča, je napravil konec temu spopadu tako, da je aretiriral in razorožil italijanske vojake in jih izročil francoski vojaški oblasti.

Pisatelj Ivan Cankar †.

V deželni bolnici v Ljubljani je po daljši bolezni za vedno zatisnil oči pisatelj Ivan Cankar. Dasi smo bili na to že pripravljeni, vendar je nas ta vest globoko pretresla, saj smo izgubili enega naših največjih, najzaslužnejših mož na polju slovenske književnosti. Kaj je nam bil Cankar v literaturi homo mogli presoditi šele sedaj, ko ga ni več. Cankar je bil najsijajnejša zvezda na obzorju naše moderne literature in njegovi umotvori so biseri ne samo naše, marveč svetovne književnosti. Rajni je bil velik prijatelj delav-

kega stanu in pristaš slov. socialdemokratske stranke. Mirno spavaj, ti klicar naše narodne, politične in socialne svobode!

Nemški roparji na Koroškem.

V soboto, dne 7. decembra se je navela tolpa v vojake preoblečenih Nemcev na kraj Št. Lips ob Krki na Koroškem. Tolpa je razbila na župnišču vse šipe in je s silo vlomila v župnišče. Bilo je okoli polnoči. Nemški divjaki so vpili kot zbesneli in so potegnili župnika iz postelje, ga opljuvali, sramotili, tepli, in ga na pol oblečenega vlekli čez Krko. Še do danes se ne ve, kje je ubogi župnik in kakšna je njegova usoda.

V pondeljek popoldne je nemška vojaška družba v kraju Trixen ob Krki odpeljala župnika-Slovenca Dolmarja. Poveljnik jugoslovanske posadke v Velikovcu, nadporočnik Malgaj je izvedel o nasilstvih in takoj odjezdil z nekaterimi drugimi konjeniki v Trixen. Kraj je dal zasesti sam pa je jezdil za nemškimi divjaki. Malgaj jih je dohitel in jih je sam razorožil ter tiral proti Velikovcu. Rešil je tudi župnika neljubega položaja. Nemške nasilneže je tiral v Velikovec, kjer jih je vrgel v ječo. Župnik Dolmar, ki je bil ves pobit, premočen, lačen in utrujen, se je med potjo zgrudil pred hišo nekega slovenskega kmeta na tla. Gostoljubni Slovenec je vzel župnika pod svojo streho. Župnik se je okrepčal in je zopet odšel naprej. Kmalu na to je privrelo 50 Nemcev pred hišo tega kmeta, vodil jih je nek nemški skutar, in so klicali kmeta na odgovor, zakaj je vzel župnika pod svojo streho. Nato so kmeta in njegovo družino pretepli, hišo pa popolnoma razbili in zažgali.

V torek zjutraj je prišel iz Št. Jana ob Mostiču član tamošnjega Narodnega sveta, Kofler. Pripovedoval je, da so Nemci napadli slovensko vas Št. Janž. Kofler se je komaj in komaj rešil, da ga niso ubili. Njegovo ženo, otroke in skoro vse vaščane so nemški suroveži odgnali kot talce. Vas so popolnoma izropali. Selo izgleda huje kot kraj, kjer je divjala vojska. Sploh se množijo v velikovškem okraju nasilstva in grozovitosti napram Slovincem. Vsak, kdor je Slovenec, mora čutiti nemško maščevanje. Slovensko prebivalstvo je razburjeno. Vse beži proti Velikovcu. Pomoč je nujno potrebna.

Mariborske novice.

Železničarska stavka v Mariboru. (Ljubljana, 11. dec.) Včeraj so se vršila v Ljubljani med Narodno vlado in odborom stavkajočih želez. uslužbencev nova pogajanja glede zopetnega sprejema v službo. Odbor stavkajočih železničarjev je stavil predlog, da se ublažijo pogoji, stavljeni pri pogajanjih v Mariboru od strani Narodnega sveta za Štajersko in generala Majstra dne 4. t. m. Narodna vlada je stavila svoje protipogoje, o katerih so pogajanja v teku. Pogajanja v Ljubljani se vrše na prošnjo odbora stavkajočih.

Delavnica južne železnice. Danes je prišlo delat že nad 300 delavcev. Videti je torej, da se bodo počasi vrnili vsi delavci, zlasti slovenski. Mi nismo nasprotniki tega, da si delavstvo v potrebnih slučajih pomaga s stavkanjem. Ali to pot smo videli v naprej, da štrajk ne bo dosegel nikakega uspeha, ker ga res ni mogel. Vedeli smo namreč, da bodo zlasti slovenski delavci spoznali, da nima smisla štrajkati v ta namen, da bi nemškim delavcem pomagali izsiliti, da Maribor postane nemško-avstrijsko ozemlje. Razventega so delavci morali namreč uvideti, da se radi štrajka tukajšnja jugoslovanska narodna oblast

ne bo uklonila zahtevam nemških nacionalcev, ki so zvalili socialne demokrate v svoj tabor, da bi nekdanji zaničevani delavci delali za njihove nemško-kapitalistične interese. In tako se je tudi zgodilo. Mi ne rečemo, da smo želeli, da bi štrajk ne imel uspeha ali pa, da naj bi se narodna vlada ne uklonila voditeljem štrajka, a računali smo prav, da namreč s štrajkom to pot ne bo nobenega uspeha. Zato smo svetovali, naj gre vsak na delo, kajti tega ne sme nihče niti od jugoslovanskega socialnega demokrata zahtevati, da naj bi štrajkal baš samo za nemške interese. Vzemimo, da bi bili nemški delavci v to upravičeni; zakaj pa bi potem slovenski delavec ne smel za svojo jugoslovansko domovino z delom delovati? Enaka pravica za vse! Saj sedaj to pot ni šlo za kake plače ali za kaj strokovnega! Zato: živela enakopravnost poleg bratstva in svobode!

Francozi v Mariboru. Sinoči sta spet prišla v Narodni dom ona dva francoska častnika, o katerih smo poročali že v včerajšnjem listu. Gospod general Maister, ki je bil pri večerji tudi navzoč, nam jih je predstavil ter v lepih besedah slavil francoski narod, ki je v tej vojski s svojo zmago pomagal tudi nam Slovincem do svobode. Spominjal se je Francoske dobe l. 1809, ko so bili Francozi v naših krajih in je obžaloval, da niso tedaj delj časa ostali pri nas, ker bi nas bili preje osvobodili, kajti francoski narod je vedno prinašal manjšim narodom svobodo. — Napil je Franciji in gostoma, v čemer mu je občinstvo z navdušenjem sledilo. Kmalu nato je odgovoril francoski major v kratkem in markantnem francoskem jeziku. Zagotavljal je, da bo mirovni kongres v Versaju (Versailles) in zlasti francoski narod z vso svojo dušo podpiral stremljenje po osvoboditvi velike Srbije, t. j. Jugoslavije. Gospod Dr. Rapoč nam je v kratko še raztolmačil besede g. majorja, na kar je občinstvo francoskima gostoma priredilo burne ovacije. Bil je za mariborski Narodni dom in za nas, tukajšnje Slovence, zgodovinsko znamenit in lep večer! Vive la France!

Mraz v Nar. domu. Sicer so danes drva res draga reč, a da bi se ne bilo dalo niti ob priliki, ko so francoski oficirji bili gostje Narodnega doma, najti par polen, to je žalostno za to restavracijo. Mi smo vedno mislili, da je kurjava v cenah te restavracije že všteta, a zdaj vidimo, da bi bilo dobro še polena seboj nositi.

Izdaja prehranjevalnih kart se vrši jutri v petek 13. dec.

Ordinarijat v Mariboru je s 3. decembrom 1918 izdal ukaz, da, ako se zapoje „Te Deum“ ter se tej zahvalni himni doda še kakšna pesem, mora biti cerkvena, t. j. nabožna. Iz tega ukaza sledi, da se ne sme peti n. pr. katera jugoslovanska himna, ker baje tako zahtevajo liturgični predpisi. Kaj pa poprej ordinarijat v Mariboru ni vedel za te liturgične „predpise“, da se poje v cerkvi cesarska pesem v slovenskem ali nemškem jeziku? Še-le sedaj je postal tako „tankovest“? Sicer pa, kako se ta ukaz strinja z resolucijami jugoslovanskih škofov v Zagrebu dne 27. novembra t. l.?

Dragotin Ridl

4-2

brivec in vlasuljar Tegetthofova cesta 21 se priporoča.

Služkinjo,

ki bi opravila vsa domača dela, sprejme takoj trgovec VILKO WEIXL v Mariboru, Glavni trg št. 22.

Zaloga vsakovrstnih oblek za moške in fante v veliki izbiri po zmerni ceni. Točno izdelovanje po meri

Ignac Božič, krojač, Tegetthofova cesta št. 34